

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(consolidarea mecanismului de protecție în
domeniul avertizărilor de integritate)

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul legii pentru modificarea unor acte normative (<i>consolidarea mecanismului de protecție în domeniul avertizărilor de integritate</i>) este elaborat de Ministerul Justiției.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
La baza elaborării proiectului sunt următoarele documente de politici: • acțiunea nr. 210 din <i>Planul Național de Reglementare pentru anul 2025</i>, aprobat prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 841/2024</i>: „Transpunerea totală a Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii”; • Foaia de parcurs „Statul de Drept”, cap. 23 aprobată prin <i>Hotărârea Guvernului nr. 275/2025</i>. Scopul proiectului constă în executarea acțiunii menționate, prin transpunerea integrală a <i>Directivei (UE) 2019/1937</i>, referitoare la protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii Europene. Această inițiativă răspunde angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de aliniere la standardele europene în domeniul statului de drept și al protecției avertizorilor de integritate.
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
În contextul obținerii statutului de țară candidată de aderare la Uniunea Europeană, Republica Moldova și-a asumat o serie de angajamente ferme în ceea ce privește alinierea legislației naționale la acquis-ul comunitar, precum și consolidarea statului de drept și a valorilor fundamentale europene, printre care se numără transparența, responsabilitatea instituțională și protecția persoanelor care semnalează încălcări. Un element esențial în acest proces este transpunerea integrală a <i>Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii</i>, cunoscută și sub denumirea de Directiva privind avertizorii de integritate. Această directivă stabilește un cadru comun pentru protecția eficientă a persoanelor care raportează încălcări ale legislației UE în diverse domenii de interes public, cum ar fi achizițiile publice, serviciile financiare, siguranța produselor și a transportului, protecția mediului, sănătatea publică, protecția consumatorilor, și altele. În prezent, cadrul normativ național este reglementat de <i>Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate</i>, care constituie un progres semnificativ față de cadrul anterior.

Cu toate acestea, analiza comparativă a prevederilor legii în vigoare cu dispozițiile Directivei (UE) 2019/1937 relevă faptul că transpunerea acesteia este **doar parțială**, lăsând unele aspecte care necesită a fi îmbunătățite.

Un aspect esențial ce necesită îmbunătățire îl reprezintă **extinderea categoriei subiecților care trebuie protejați în urma dezvăluirii unor încălcări ale legii** de către avertizorii de integritate. În legislația actuală, protecția este concentrată în principal asupra avertizorului propriu-zis, fără a acoperi în mod suficient alte persoane conexe, precum colegi, colaboratori sau persoane care asistă avertizorul în procesul de raportare. Această lacună limitează eficacitatea protecției și poate descuraja dezvăluirile de încălcări ilegale, reducând astfel impactul măsurilor anticorupție și de transparență. Totodată, este necesară consolidarea **măsurilor de sprijin oferite avertizorilor**, prin instituirea unor garanții clare, inclusiv consiliere informațională, asistență juridică în procesele penale/civile și măsuri de protecție împotriva oricăror forme de răzbunări directe sau indirecte. Aceste facilități sunt indispensabile pentru a crea un mediu sigur care să stimuleze raportarea responsabilă a încălcărilor admise.

De asemenea, este imperativă **revizuirea și eficientizarea procedurilor pe care autoritatea competentă, precum și entitățile publice sau private trebuie să le aplice în procesul de recepționare a raportărilor și întreprinderea acțiunilor subsecvente**, or acestea sunt elemente fundamentale pentru consolidarea unui cadru eficient de protecție și prevenire a abuzurilor.

Prin urmare, este necesară **revizuirea și completarea Legii nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate**, în vederea **transpunerii integrale** a Directivei (UE) 2019/1937. Această intervenție legislativă nu doar că reprezintă un **angajament asumat de Republica Moldova în parcursul său european**, dar este și un pas crucial pentru întărirea mecanismelor de protecție a avertizorilor de integritate și, mai larg, a **oricăror persoane implicate în procesul de raportare a încălcărilor legii**, contribuind astfel la consolidarea transparenței, integrității și bunei guvernări în instituțiile publice și private.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Modificări la Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate

Dreptul angajaților la consultare cu sindicatele și menținerea autonomiei partenerilor sociali

Prevederile propuse la alin. (3) al art. 1 au scopul asigurării unei **transpuneri fidele și complete** a dispozițiilor Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, în special în ceea ce privește **articolul 3 alineatul (4)** al acesteia. Aceste prevederi stabilesc în mod clar că regimul juridic aplicabil avertizorilor de integritate **nu trebuie să aducă atingere dreptului angajaților de a se consulta cu reprezentanții acestora sau cu sindicatele**. Totodată,

este reafirmată **autonomia partenerilor sociali** și **dreptul acestora de a negocia și încheia acorduri colective**, elemente fundamentale ale dialogului social și al relațiilor de muncă.

Această prevedere îndeplinește, o funcție esențială de garanție și echilibru, asigurând atât deschiderea spre dialog social, cât și protejarea efectivă a libertăților colective ale angajaților, în paralel cu protecția individuală acordată avertizorilor de integritate.

Obligația de a institui canale interne de raportare și regimul juridic al entităților private cu mai puțin de 50 de angajați

Modificările propuse la art. 6¹ din proiect instituie obligația pentru entitățile publice, indiferent de numărul de angajați, inclusiv societățile comerciale cu capital public sau majoritar public, precum și pentru entitățile juridice de drept privat cu cel puțin 50 de angajați, de a crea canale interne de raportare și de a adopta, prin acte interne, proceduri de dezvăluire a încălcărilor legii, precum și proceduri privind acțiunile subsecvente. Această obligație derivă direct din articolul 8 alineatul (9) din Directiva (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii, care stabilește în mod expres că:

„Obligația de a institui canale interne de raportare se aplică tuturor entităților juridice din sectorul public, inclusiv entităților deținute sau controlate de astfel de entități.” Prin urmare, includerea tuturor entităților din sectorul public, indiferent de numărul de angajați, în sfera obligației de creare a canalelor interne de raportare este nu doar justificată, ci și imperativă pentru asigurarea transpunerii corecte și complete a directivei europene.

În ceea ce privește entitățile juridice de drept privat cu mai puțin de 50 de angajați, la alineatul (7) se prevede în mod expres că acestea, indiferent de domeniul lor de activitate fie în domeniul transporturilor, mediului ș.a, cu mai puțin de 50 de angajați, angajatul care efectuează o dezvăluire de încălcare a legii utilizează canalul extern de dezvăluire a încălcărilor legii.

Deși, articolul 8 alineatul (3) al directivei, statuează că, obligația de a institui canale interne de raportare se aplică entităților juridice din sectorul privat care au cel puțin 50 de lucrători, alineatul (4) al aceluiași articol prevede o excepție de la acest prag pentru anumite entități ce intră sub incidența actelor Uniunii din Partea I.B și II a anexei, în special cele din domeniul serviciilor financiare, transporturilor, protecției mediului, etc.

Cu toate acestea, proiectul de lege nu se limitează exclusiv la acele domenii specifice, ci reglementează un regim general, stabilind în mod proporțional că entitățile juridice de drept privat cu sub 50 de angajați nu sunt obligate să instituie canale interne de raportare, angajații acestora având posibilitatea de a se adresa direct canalului extern de raportare.

Această soluție legislativă urmărește echilibrul între nevoia de raportare a încălcărilor și protejarea confidențialității avertizorului de integritate. În entitățile mici,

cu 10–20 de angajați, există un risc crescut de identificare a avertizorului, ceea ce poate duce la represalii, intimidări sau izolare profesională.

Prin urmare, canalul extern devine o garanție suplimentară de protecție a identității și integrității persoanei care raportează.

Această abordare nu derivă de la raționamentele Directivei, care permite statelor membre să adapteze prevederile la contextul național și să stabilească mecanisme eficiente de raportare, ținând cont de riscurile reale de dezvăluire a identității în organizațiile mici.

Gruparea și partajarea resurselor de către entitățile private cu 50–249 de angajați

Prevederile de la art. 5 alin. (7¹) din proiect potrivit căreia „*entitățile private care au între 50 și 249 de angajați se pot grupa, pot utiliza sau partaja resurse în ceea ce privește primirea raportărilor cu referire la dezvăluirile de încălcare a legii și întreprinderea acțiunilor subsecvente*” transpun dispozițiile articolului 8 alineatul (6) din Directiva (UE) 2019/1937.

Această normă asigură **flexibilitate operațională** pentru întreprinderile mici și mijlocii, prin posibilitatea de a **colabora între ele** privind gestionarea raportărilor. În special pentru entitățile care nu dispun de capacități instituționale sau resurse umane limitate, această soluție permite implementarea eficientă a unui mecanism funcțional de recepționare, analiză și investigare a raportărilor.

Totodată, prevederea este însoțită de obligația de a **respecta pe deplin cerințele fundamentale ale regimului de protecție**, astfel cum sunt stabilite de directivă și reflectate în legislația națională, inclusiv:

- **confidențialitatea identității avertizorului și a celorlalți subiecți;**
- **asigurarea unui canal sigur de comunicare;**
- **furnizarea unui răspuns (feedback) în termenele prevăzute;**
- **luarea măsurilor subsecvente adecvate pentru remedierea încălcărilor raportate.**

Prin urmare, această prevedere **nu exonerează entitățile de responsabilitățile proprii**, ci le permite o organizare mai eficientă, proporțională cu resursele disponibile, fără a compromite drepturile avertizorilor sau standardele de protecție stabilite de lege.

Confidențialitatea avertizorilor de integritate

Modificările propuse la art. 9 fac parte din mecanismul de **protecție a identității avertizorilor de integritate**. Acestea reglementează **excepțiile de la obligația generală de confidențialitate**, în linie cu principiile stabilite și de *Directiva (UE) 2019/1937*. Această dispoziție reiterează principiul transparenței, chiar și în situații în care **dezvăluirea identității este permisă prin excepție**. De regulă, identitatea avertizorului este protejată, însă în cazuri limitate și justificate (ex. pentru desfășurarea

unei anchete penale, la solicitarea organelor de urmărire penală sau a instanței), această protecție poate fi ridicată.

Astfel, **obligția de informare scrisă** a avertizorului de integritate este necesară în scopul, **garanției dreptului la informare, prevenirii abuzurilor** în aplicarea excepțiilor, **transparența** procesului de divulgare. Mai mult ca atât, această obligație oferă avertizorului de integritate posibilitatea de a-și formula apărarea dacă divulgarea datelor de identitate îi afectează interesele legitime.

Totuși, această informare poate fi omisă atunci când ar afecta investigațiile sau procedurile judiciare conexe, fapt justificat de necesitatea protejării eficienței și integrității procesului investigativ. Divulgarea prematură a acestor informații ar putea compromite probele, ar putea influența martorii sau ar putea pune în pericol rezultatul procedurilor legale. Prin urmare, această limitare echilibrează dreptul la informare al angajatului cu interesul public superior de a desfășura investigații corecte și eficiente. Prin urmare, prevederile menționate reflectă o aplicare corectă și echilibrată a principiilor din Directiva UE, care permite dezvăluirea identității doar în mod **proporțional, necesar și justificat**, cu garanții clare pentru avertizor.

Directiva prevede că **obligția de a păstra confidențialitatea nu mai există** în anumite condiții, mai ales în cazul în care **avertizorul de integritate își dezvăluie singur identitatea într-o divulgare publică**. Totuși, chiar și în aceste situații, Directiva continuă să protejeze avertizorul față de răzbunări, **cu condiția ca divulgarea să respecte criteriile de bună-credință și proporționalitate prevăzute de lege**. Această excepție asigură un echilibru între protecția avertizorilor și transparența în cazurile de interes public major.

Suplimentar, proiectul prevede la art. 14 alin. (2¹) obligația Centrului Național Anticorupție (CNA), în calitate de autoritate competentă pentru recepționarea și examinarea dezvăluirilor externe de încălcări ale legii, de a asigura confidențialitatea și integritatea procesului de raportare, și în cazurile în care raportare este primită prin alt canal decât cel extern sau de către alte persoane decât cele desemnate să recepționeze și să examineze astfel de raportări.

Această prevedere este în spiritul art. 12 alin. (3) din Directivă, care asigură protecția persoanelor care efectuează dezvăluiri. Păstrarea confidențialității identității avertizorului este fundamentală pentru prevenirea răzbunărilor, intimidărilor sau discriminărilor ulterioare. Chiar dacă raportarea ajunge accidental sau neoficial la alte persoane din instituție, acestea nu pot compromite anonimatul avertizorului. Mai mult ca atât, transmiterea imediată, fără întârziere și fără modificări, a raportărilor către persoanele sau subdiviziunile desemnate garantează că informațiile sunt tratate corect, integral și în termenele legale, evitând distorsionarea sau întârzierea acțiunilor ulterioare. Acest mecanism previne blocajele sau pierderile de informații relevante, asigurând totodată un circuit clar și securizat al raportărilor.

**Revizuirea periodică a procedurilor
autorităților competente**

În vederea implementării eficiente a *Directivei (UE) 2019/1937*, se impune stabilirea unei obligații clare pentru autoritatea competentă, entitățile publice și private de a-și revizui periodic procedurile de primire, gestionare a raportărilor și întreprinderea acțiunilor subsecvente acestora.

Revizuirea procedurilor la intervale regulate, cel puțin o dată la 2 ani, asigură adaptarea continuă a acestor mecanisme la evoluțiile legislative, tehnologice precum și la experiența practică acumulată. Astfel, se evită riscul ca procedurile să devină depășite sau să fie ineficiente. Mai mult, procesul de revizuire trebuie să includă schimbul de bune practici între autoritățile la nivel național sau chiar internațional, ceea ce conduce la o armonizare a standardelor și la consolidarea eficienței generale a sistemului. Revizuirea periodică a procedurilor interne privind raportarea, examinarea avertizărilor de integritate și întreprinderea acțiunilor subsecvente trebuie să se realizeze nu doar formal, ci în mod substanțial, ținând cont de provocările întâmpinate în aplicarea practică a acestora, de gradul lor de eficiență, de nivelul de încredere manifestat de angajați în mecanismele existente, precum și de capacitatea reală a procedurilor de a asigura protecția efectivă a avertizorilor și a altor subiecți protejați.

Această revizuire trebuie să urmărească identificarea eventualelor disfuncționalități, a lacunelor de reglementare sau a neajunsurilor în aplicare, iar în baza concluziilor, procedurile trebuie adaptate și îmbunătățite corespunzător.

Aceste prevederi sunt esențiale pentru asigurarea unei reacții coerente și rapide la raportările primite. Or, instituirea acestei obligații urmărește să garanteze că procedurile își îndeplinesc efectiv scopul de a proteja avertizorii și de a facilita identificarea și remedierea încălcărilor legislative. O abordare proactivă, bazată pe revizuirea continuă și ajustarea regulată a procedurilor, contribuie la creșterea încrederii publicului în mecanismele de raportare și în instituțiile responsabile de aplicarea legii.

Extinderea categoriilor de subiecți vizați de măsurile de protecție

Transpunerea *Directivei (UE) 2019/1937* în legislația Republicii Moldova impune nu doar crearea unui cadru de protecție pentru avertizorii de integritate, ci și extinderea măsurilor de protecție către anumite categorii conexe, expuse riscurilor de represalii (răzbunare) în mod direct sau indirect. Prevederea conform căreia **condițiile și măsurile de protecție se aplică, după caz, și în privința facilitatorilor, a persoanelor terțe cu legături profesionale cu avertizorii și a entităților private afiliate acestora** este esențială pentru eficiența reală a sistemului de raportare și protecție.

Avertizorii de integritate adesea se află în relații de colaborare sau beneficiază de sprijin juridic sau moral din partea altor persoane sau entități. În lipsa unei protecții extinse, persoanele care facilitează raportarea (facilitatorii), persoane terțe care se află în legătură cu avertizorii sau entitățile cu care avertizorii (ex. colegii, rude) pot deveni ținta represaliilor indirecte, menite să descurajeze raportarea și să sancționeze acțiunea în mod indirect. Aceasta ar submina scopul legii și ar descuraja avertizările viitoare,

creînd un climat de teamă și izolare pentru potențialii avertizori. Menționăm că în Republica Moldova, mediul profesional, în special în sectorul public și în întreprinderile mici și mijlocii, este adesea caracterizat de relații personale și profesionale strânse.

În acest context, represaliile se pot manifesta nu doar împotriva avertizorului, ci și a colaboratorilor apropiați, a membrilor familiei care activează în același domeniu sau chiar a entităților economice deținute de aceștia. Astfel, extinderea protecției nu este doar o cerință de conformare juridică, ci și o necesitate practică pentru a răspunde specificului național și pentru a preveni forme de intimidare indirecte.

În contextul transpunerii *Directivei (UE) 2019/1937*, includerea în legislația națională a prevederii referitoare la extinderea măsurilor de protecție față de facilitatorii, persoanele terțe și entitățile private afiliate avertizorilor este **nu doar justificată, ci și imperativă**. Aceasta reflectă spiritul directivei, răspunde provocărilor și consolidează în mod concret mecanismul de protecție a avertizorilor, ca instrument-cheie în combaterea corupției și promovarea statului de drept.

Dreptul la repararea integrală a prejudiciului suferit de avertizori și alți subiecți prevăzuți de lege

Articolul 19 din Directiva menționată, intitulat „*Interdicția represaliilor*”, prevede în mod expres că orice forme de represalii sunt interzise, iar art. 21 la alineatul (8), din Directivă stabilește obligația statelor membre de a se asigura că **persoanele vizate beneficiază de protecție adecvată împotriva represaliilor și de acces efectiv la măsuri reparatorii**.

Totodată, Directiva subliniază necesitatea ca protecția să se extindă și asupra:

- facilitatorilor (persoane care sprijină avertizorul în procesul de raportare);
- persoanelor terțe aflate într-un context profesional apropiat avertizorului (rude, colegi);
- entităților juridice asociate avertizorului (ex. companii în care avertizorul este asociat sau prestează servicii).

Astfel, orice represalii îndreptate împotriva acestor subiecți trebuie sancționate, iar prejudiciile provocate trebuie **reparate integral**, în conformitate cu standardele europene. În acest context, pentru a asigura o protecție eficientă și echitabilă, proiectul își propune să consacre expres **dreptul la despăgubiri** pentru subiecții vizați de proiect care suferă prejudicii ca urmare a unei raportări legitime (fie internă, externă sau prin dezvăluire publică). Acest drept poate fi valorificat conform legislației muncii, legislației civile și alte acte normative.

Dacă, de exemplu, un angajat al unei instituții publice raportează o încălcare gravă a normelor legale și, ca reacție, angajatorul îl concediază sau îl retrogradează fiind o legătură cauzală dintre raportare și măsurile întreprinse de angajator, se consideră că s-a produs o **răzbunare**. În această situație, angajatorul va fi obligat să repare integral prejudiciul provocat avertizorului, inclusiv prin reintegrare, plata salariilor pierdute și, eventual, daune morale. Dacă represaliile vizează și o **persoană apropiată** (soț/soție angajat(ă) în aceeași instituție, sau o **entitate privată** deținută de avertizor, aceștia vor

avea dreptul la reparații. Reieșind din cele expuse, prevederile menționate vor descuraja eventualele răzbunări, prin instituirea unui mecanism de compensare a prejudiciilor. Or, consolidarea încrederii avertizorilor în mecanismele instituționale de protecție trebuie să fie nu doar formale, ci și efectiv aplicabile.

Măsuri de sprijin

Potrivit art. 20 din *Directiva (UE) 2019/1937*, statele membre au obligația de a institui un **cadru de sprijin pentru avertizori**, care să includă cel puțin:

- Acces gratuit și confidențial la **informații detaliate și independente** privind drepturile avertizorilor, procedurile disponibile de raportare și mecanismele de protecție împotriva represaliilor;

- Acces la **asistență juridică**, în special în cadrul procedurilor civile și penale.

Implementarea acestor măsuri are ca obiectiv nu doar conformarea formală cu valorile europene, ci și **crearea unui sistem de protecție efectiv și accesibil** pentru avertizorii de integritate și persoanele asociate acestora.

În lipsa unor mecanisme clare și instituționalizate de sprijin, avertizorii pot fi descurajați să raporteze nereguli din cauza răzbunării și lipsei de protecție juridică efectivă. Această prevedere răspunde necesității de a crea un cadru funcțional și accesibil de sprijin pentru avertizori, așa cum impune directiva, și urmărește consolidarea sistemului național de protecție împotriva represaliilor.

Asigurarea consilierii gratuite și accesibile permite avertizorilor să înțeleagă procedurile legale privind raportarea încălcărilor de lege, drepturile acestora precum și, măsurile de protecție în caz de răzbunare.

Prevederile propuse vor contribui la întărirea încrederii publice în instituțiile care gestionează avertizările și la promovarea unei culturi a integrității, transparenței și responsabilității.

Interdicția sancționării avertizorilor pentru divulgările legale

Prevederile propuse la art. 26 alin. (2¹) și (2²) au ca scop **transpunerea fidelă a articolului 21 alin. (7) din Directiva (UE) 2019/1937**. Conform acestei dispoziții, statele membre trebuie să se asigure că **persoanele protejate de directivă nu sunt trase la răspundere** pentru divulgarea informațiilor, în cazul în care raportarea sau divulgarea publică a fost efectuată în conformitate cu cerințele legale.

Modificările propuse prevăd că avertizorii de integritate și categoriile conexe nu pot fi trași la răspundere **în cadrul unor proceduri civile, penale sau disciplinare** care invocă:

- încălcarea dreptului la imagine sau la viață privată;
- încălcarea drepturilor de autor;
- divulgarea datelor cu caracter personal;
- încălcarea confidențialității profesionale;
- atingerea adusă secretului comercial;

- solicitări de despăgubire formulate de persoane sau entități afectate de divulgarea informațiilor.

Această prevedere este necesară pentru a **preveni abuzul de proceduri judiciare** împotriva avertizorilor (inclusiv acțiuni de intimidare), care descurajează raportarea încălcărilor și subminează mecanismul de protecție.

Această imunitate se aplică **numai dacă raportarea sau divulgarea publică a fost făcută în conformitate cu legea**, adică:

- prin canale permise (raportare internă, externă sau divulgare publică);
- de o persoană care a avut **motive rezonabile să creadă** că informațiile se referă la o încălcare reală a legii;
- și că **divulgarea era necesară în interes public**.

Această condiționare asigură un **echilibru între protejarea avertizorilor de bună-credință** și prevenirea abuzurilor sau a utilizării ilegale a statutului de avertizor.

Prevederile de la alin. (2²) stabilesc în mod expres dreptul persoanelor protejate de a **invoca raportarea sau divulgarea legală ca mijloc de apărare** în procedurile judiciare declanșate împotriva lor. Aceasta permite **încetarea procedurilor** în instanță și **neangajarea răspunderii civile sau penale**.

Prin urmare, avertizorii cât și ceilalți subiecți nu vor putea fi sancționați pentru dezvăluirea de informații sensibile, dacă au acționat cu bună-credință și în interes public.

Modificările propuse în *Codul contravențional nr. 218/2008* și *Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului* au drept scop asigurarea unei concordanțe juridice cu prevederile propuse la *Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate*. Aceste intervenții normative urmăresc consolidarea și eficientizarea mecanismului de protecție a avertizorilor de integritate și a altor subiecți vizați de lege, prin instituirea sancțiuni pentru încălcarea obligațiilor legale. Astfel, modificările propuse contribuie la aplicarea unitară a cadrului normativ în materie, la eficientizarea garanțiilor de protecție împotriva răzbunărilor, precum și la creșterea responsabilității instituțiilor și angajatorilor în respectarea obligațiilor privind canalele interne de raportare, confidențialitatea și alte condiții prevăzute de lege.

Dispoziții finale și tranzitorii

Intrarea în vigoare a proiectului la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, este justificată în temeiul art. 56 alin. (3) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la acte normative*, care permite derogarea de la regula generală a intrării în vigoare în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective

Având în vedere că proiectul vizează în mod direct garantarea și protecția efectivă a drepturilor avertizorilor de integritate, facilitatorilor și a altor subiecți expuși riscului de răzbunare, precum și instituirea unui mecanism eficient de sancționare a încălcării

acestor drepturi, se impune necesitatea de a intra în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial.

Mai mult, intervențiile propuse contribuie la consolidarea mecanismului de protecție în spiritul *Directivei (UE) 2019/1937*, asumate de Republica Moldova în contextul angajamentelor internaționale și al parcursului european.

3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare

Nu au fost analizate alte opțiuni alternative, având în vedere că în legislația națională urmează a fi transpună integral directiva.

4. Analiza impactului de reglementare

4.1. Impactul asupra sectorului public

Proiectul de lege pentru modificarea *Legii privind avertizorii de integritate* are un impact semnificativ asupra sectorului public, generat în principal de transpunerea integrală a *Directivei (UE) 2019/1937*. Modificările propuse contribuie la consolidarea culturii integrității, responsabilității și transparenței în instituțiile publice.

- **Îmbunătățirea transparenței și responsabilității instituțiilor publice**, prin implementarea unui mecanism eficient și clar de raportare a încălcărilor legii și de protecție a persoanelor care le semnalează.

- **Extinderea măsurilor de protecție pentru avertizori și persoanele conexe**, ceea ce reduce riscul represaliilor și încurajează raportarea onestă a neregulilor în sectorul public.

- **Consolidarea drepturilor angajaților publici**, prin menținerea autonomiei dialogului social și a consultării cu sindicatele, fără a afecta protecția oferită avertizorilor.

- **Asigurarea confidențialității identității avertizorilor**, sporind încrederea în sistemul de raportare și protecție.

- **Îmbunătățirea eficienței autorităților publice**, prin introducerea obligației de revizuire periodică a procedurilor interne de gestionare a raportărilor.

- **Stimularea unui climat de integritate și responsabilitate**, prin instituirea dreptului la reparare integrală în cazul represaliilor, inclusiv despăgubiri și reintegrare.

- **Facilitarea accesului la sprijin juridic și informațional gratuit pentru avertizori**, contribuind la utilizarea corectă și eficientă a mecanismelor de protecție.

- **Prevenirea sancționării abuzive a avertizorilor**, garantând protecția acestora în cazul divulgărilor efectuate legal și în interes public.

4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară alocarea unor sume de bani suplimentare din contul bugetului de stat.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Proiectul de lege determină o adaptare semnificativă a sectorului privat la standardele europene privind etica și conformitatea, prin instituirea unor obligații clare

protecție a avertizorilor și altor categorii de subiecți conexe. Astfel, modificările propuse vor contribui la îmbunătățirea transparenței și responsabilității în sectorul privat, încurajând un comportament etic și integru.

4.4. Impactul social

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Modificările propuse la Legea privind avertizorii de integritate includ prevederi explicite referitoare la protejarea identității avertizorilor și la regimul datelor cu caracter personal. Astfel, este stabilită obligația generală de a păstra confidențialitatea identității avertizorului și a oricăror alte date personale aferente, cu excepția situațiilor limitate și justificate de lege.

De asemenea, proiectul prevede obligația autorităților competente de a informa avertizorul în mod expres și scris în cazul în care identitatea sa urmează a fi dezvăluită, ceea ce asigură respectarea principiilor transparenței, proporționalității și necesității. Aceste măsuri sunt în deplină concordanță cu legislația națională privind protecția datelor cu caracter personal și cu Regulamentul (UE) 2016/679 (GDPR), prevenind abuzurile în prelucrarea sau divulgarea datelor sensibile.

Prin urmare, impactul asupra datelor cu caracter personal este gestionat în mod echilibrat și prudent, asigurând o protecție solidă a identității avertizorilor, cu excepții clar reglementate, pentru a nu compromite dreptul la apărare sau interesul public. Modificările legislative propuse susțin un cadru incluziv și echitabil, care contribuie la consolidarea egalității de șanse în raportarea neregulilor și în protecția împotriva represaliilor. Extinderea protecției legale și asupra facilitatorilor, persoanelor terțe și entităților juridice asociate avertizorilor, indiferent de statutul lor profesional sau personal, reflectă un angajament clar față de **nediscriminare** și respectarea **egalității de tratament**.

4.5. Impactul asupra mediului

Nu este aplicabil.

4.6. Alte impacturi și informații relevante

Nu este aplicabil.

5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE

La nivelul Uniunii Europene, a fost adoptată *Directiva (UE) 2019/1937 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2019 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii*, care are drept obiectiv instituirea unui cadru juridic clar și uniform pentru raportarea încălcărilor și asigurarea unui nivel înalt de protecție a persoanelor ce divulgă informații privind încălcări ale legii în cadrul raporturilor de muncă.

5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională

Prin prisma *Directivei (UE) 2019/1937*, în proiectul de lege au fost preluate și transpuse prevederile art. 3 alin. (4), art. 4 alin. (1) lit. a), c) și d), alin. (3) lit. b), alin. (4) lit. a), b) și c), art. 5 pct.10, art. 6 alin. (1) lit. a), art. 8 alin.(3),(4), (6) și (9), art. 9 alin. (1) lit. f) și (2), art. 11 alin. (2) lit. b), art. 12 alin. (2), (3) și alin. (4) lit. a), art. 14, art. 15 alin. (2), art. 16 alin. (1) și (3), art. 18 alin. (2), lit. (a), art. 19, art. 21 alin. (1), alin. (7) și alin. (8), art. 22 alin. (2) și alin. (3), art. 23 alin. (1) lit. a) și b) din Directiva menționată, care au drept scop instituirea unui cadru consolidat de garanții în favoarea avertizorilor de integritate și extinderea protecției legale și asupra altor subiecți expuși riscurilor de represalii. Aceste prevederi asigură :

- extinderea sferei de aplicare a măsurilor de protecție și asupra facilitatorilor, persoanelor terțe care au legături profesionale cu avertizorii și entităților juridice afiliate acestora, recunoscând riscul real de represalii indirecte împotriva acestor categorii;
- garantarea unui regim unitar de confidențialitate cu privire la identitatea tuturor subiecților implicați în procesul de raportare;
- crearea unor canale de raportare funcționale și sigure, adaptate inclusiv nevoilor întreprinderilor mici și mijlocii, prin posibilitatea partajării resurselor;
- instituirea expresă a dreptului la reparația integrală a prejudiciului suferit în urma represaliilor, indiferent dacă victima este avertizorul direct sau o persoană conexă;
- interzicerea absolută a sancționării avertizorilor pentru divulgările legale, precum și recunoașterea posibilității acestora de a invoca raportarea ca mijloc de apărare juridică.

În ansamblu, aceste dispoziții asigură un nivel ridicat de protecție, proporțional cu complexitatea raporturilor sociale și profesionale actuale, și sunt indispensabile pentru funcționarea eficientă a mecanismului de raportare și combatere a ilegalităților în sectoarele public și privat.

5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE

În contextul angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de armonizare a legislației naționale cu acquis-ul Uniunii Europene, se impune transpunerea integral a dispozițiilor *Directivei (UE) 2019/1937* a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii. Necesitatea acestor măsuri normative derivă din obligația de aliniere la standardele europene în materia protecției avertizorilor de integritate, prin instituirea unor garanții clare și eficiente privind raportarea încălcărilor legii și protejarea persoanelor care acționează în interes public.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ

În conformitate cu art. 20 [etapele principale ale legiferării] din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției (la compartimentul *Transparența decizională*, directoriul *Registrul proiectelor de acte*

normative) a fost publicat [anunțul](#) privind inițierea procesului de elaborare a proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate (alinieră integrală la Directiva 2019/1937).

Totodată, în scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, același [anunț de inițiere](#) se regăsește și pe platforma guvernamentală particip.gov.md.

Proiectul urmează a fi avizat și consultat de către autoritățile interesate din sectorul justiției precum și societatea civilă. Totodată, proiectul urmează a fi plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției (compartimentul „Transparența decizională”, directoriul „Proiecte transmise spre coordonare”) și pe platforma www.particip.gov.md.

7. Concluziile expertizelor

Va fi completat după efectuarea expertizelor

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Adoptarea proiectului de lege va impune modificarea cadrului normativ intern ale entităților publice și private cu noile prevederi legislative, asigurând astfel conformitatea cadrului normativ intern cu noile prevederi legislative.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

Pentru a asigura implementarea promptă a proiectului de lege, este necesar ca acesta să intre în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Această măsură este necesară având în vedere că proiectul conține dispoziții esențiale privind protecția avertizorilor de integritate și a altor categorii conexe, precum și garantarea drepturilor la confidențialitate. Intrarea imediată în vigoare va permite instituțiilor și entităților vizate să aplice fără întârziere măsurile de protecție prevăzute, contribuind astfel la creșterea gradului de responsabilitate și integritate în sectorul public și privat.

Secretar de stat

Stanislav COPEȚCHI